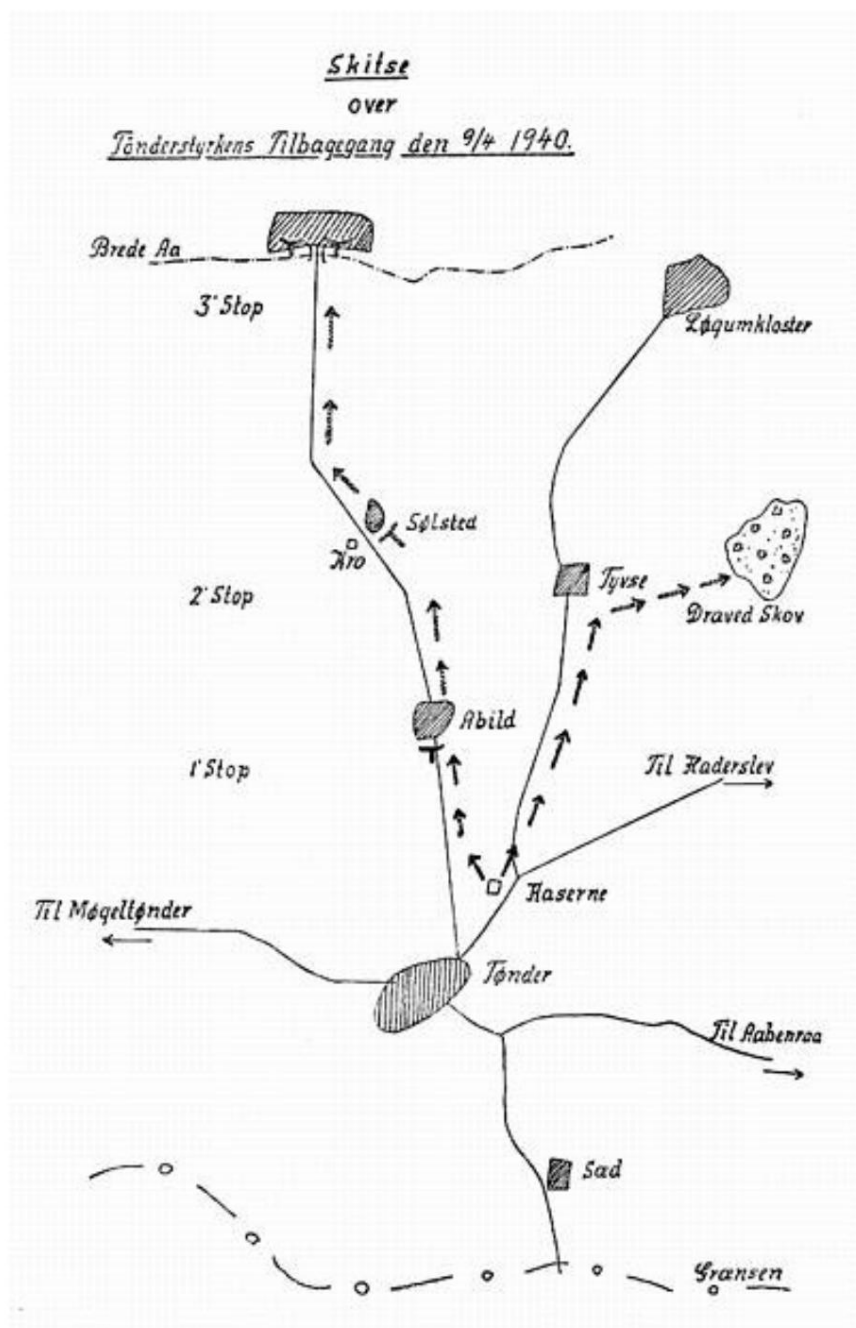

Den danske hær den 9. april 1940, del 2

Introduktion

Dette er del 2 af en artikel, der omhandler kampene i det sydlige Jylland i de tidlige timer den 9. april 1940, hvor danske styrker modstod den tyske invasion - efter bedste evne, men med ringe konsekvens for den tyske fremskridt.

Enhederne i Tønder

Skitse, der viser enhedernes tilbagetog i Tønder, 9. april 1940.
Fra kilde 1.

Garnisonen i Tønder bestod af

The NCO School of Fodfolkspionerkommandoet,
grouped into

- 20 mm autokanon deling
(med 2 kanoner og 1 let maskingevær)
- 1 cykel deling (med 4 lette maskingeværer).

4th Company from 1st Fodfolkspionerbataljon
med

- 4 delinger (hver med 4 lette maskingeværer i stativer).

Blot 10 minutter efter alarmeringen kl. 04:30 var tropperne klar til at forlade kasernen. Der stod dog allerede 2 tyske panservogne ved portene. Tropperne undslap ved en tilbagegang, der førte mod nord.

4. kompagni satte kursen mod Tyvse, hvor det indtog en defensiv stilling.

Senere lærte den om regeringens beslutning om at indstille ilden.

På grund af risikoen for angreb fra lavtflyvende tyske jagerfly marcherede selskabet i dækning i Draved Skov.

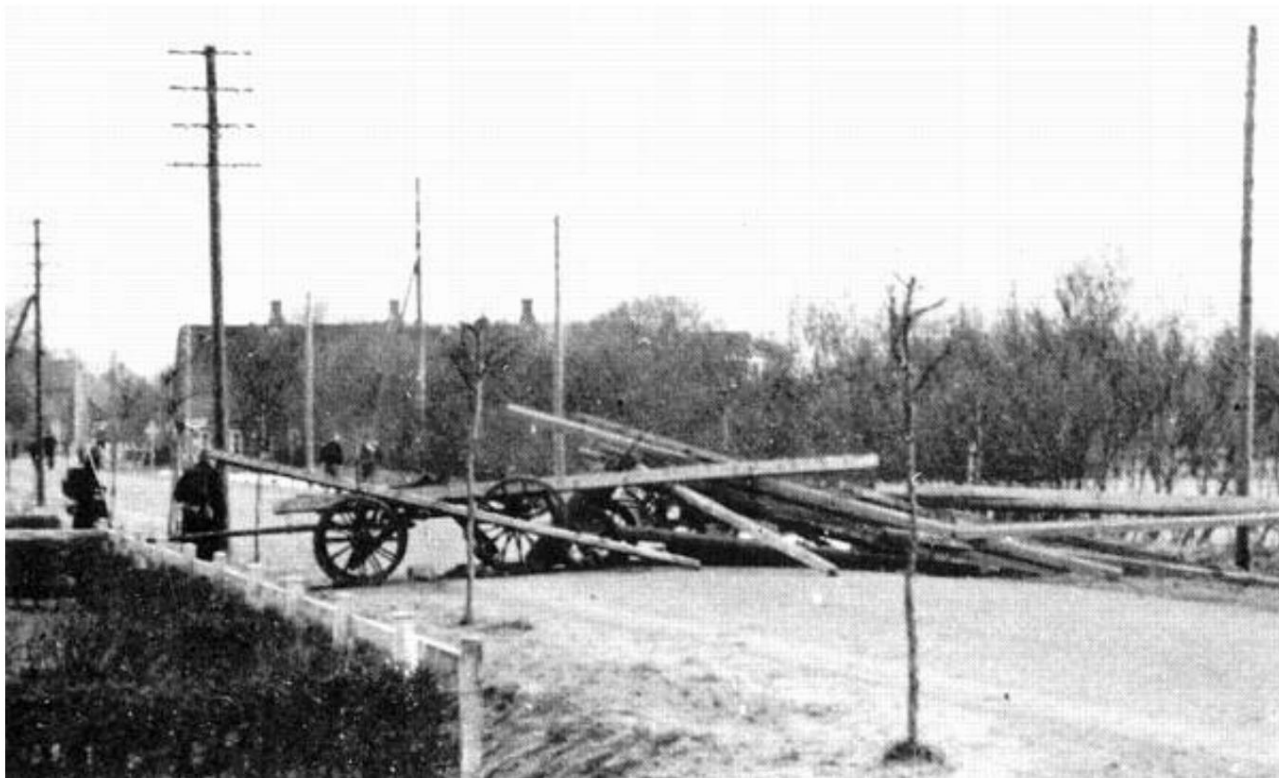
De mobile enheder

Underofficerskolens mobile enheder tog til Bredebro og gjorde en række forsøg på at holde tyskerne tilbage under marchen.

I Åbild blev der opført improviseret vejspærring, dækket af 1 autokanon og 1 cykelsektion. Inden alt var klar, dukkede tyske panservogne og motorcyklister op. Autokanonen satte nu kursen mod Bredebro og cyklisterne spredt ud på landet.

Et andet forsøg blev gjort i Sølsted, hvor der blev bygget en mere effektiv vejspærring. Den anden autokanon dækkede vejspærringen, og da de tyske panservogne kørte op, blev den forankret ramt og kørte i en grøft. Den næste blev også ramt, men den var stadig i stand til at bruge sin pistol.

Der blev bygget en række vejspærringer i Bredebro, og autokanonnen fra Abild blev sat på plads til at dække vejen.

Vejspærringen i Sølsted.

Fra kilde 2.

Men kort efter troppernes ankomst fra Sølsted dukkede en stor tysk panservognsenhed op i Bredebro, bagerst i de danske stillinger (ca. kl. 08:00). Efter en kort ildkamp mod syd og nordøst og yderligere forsøg på at modstå fjenden var forgæves.

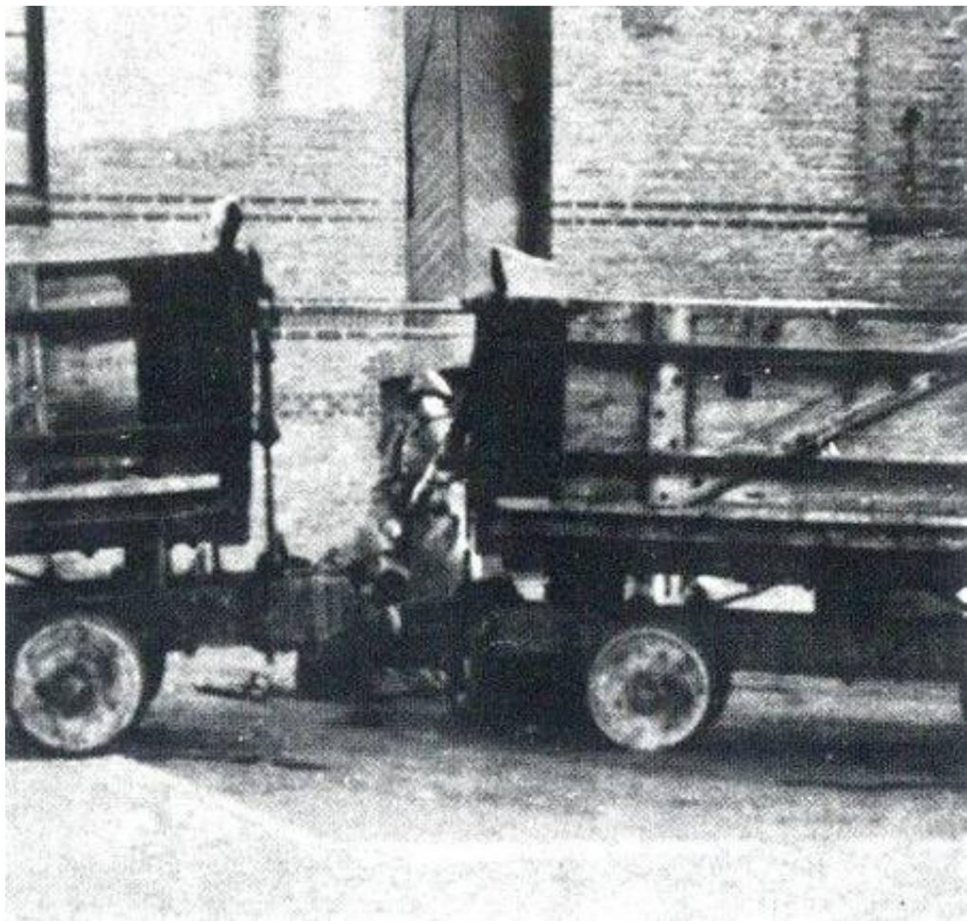
Under tilbagetoget blev enhederne fra Tønder konstant trampet af lavtflyvende tyske fly; da fremrykningen blev standset i Sølling, angreb flyene de danske enheder med bomber og maskingeværer.

I modsætning til de øvrige aktioner denne dag blev der ikke indberettet danske tab fra Tønder-enhederne.

Enhederne i Haderslev

Garnisonen i Haderslev bestod af enheder af 3. bataljon (oberstløjtnant H. Elmgren) og forskellige støtteenheder:

- 4. kompagni (CO: kaptajn Otto Olsen), bevæbnet med 7 lette maskingeværer og 3 lette maskingeværer i stativ. 5.
- (tungt) kompagni (CO: Kaptajn P. Bosse), bevæbnet med 4 tunge maskingeværer og 2 mellemstore morterer.
- Regimentalt panserværnskompagni (2. regiment) (CO: kaptajn E. Nielsen), bevæbnet med 4 x 37 mm panserværnskanoner og 4 x 20 mm autokanoner. 1. batteri/8.
- artilleribataljon (CO: kaptajn Kjartan Pedersen), med 4 x 75 mm feltkanoner.

*Dumpervogne lavet til vejspærring og bevogtet af en autokanon, Haderslev, 9. april 1940.
Fra kilde 2.*

Enhederne (ca. 400 mand) blev alarmeret klokken 04:15. Infanterienhederne indtog stillinger i den sydlige del af byen og dækkede de to ruter, der fører mod nord. Batteriet tog stilling nord for byen.

Fra 4. kompagni blev der udsendt en deling til at hjælpe med klargøring af regimentstransporten (den kom med i kompagniet, lige før kampens afslutning), og yderligere 30 mand havde forskellige bevogtningsopgaver på Haderslev Kaserne.

Således deltog kun 3 infanterisektioner og 3 infanterisektioner, med lette maskingeværer i stativer, faktisk i kampene, der snart fulgte.

Denne lille styrke fik hurtigt selskab af 5. kompagni og det regimentale panserværnskompagni.

De to hovedveje var spærret af vejspærringer, en lavet af nogle nærliggende dumpevogne og to andre af tømmer.

German tanks in Haderslev.

From Dansk Militærhistorie.

(Kanten foran er formentlig en Pz II, efterfulgt af en Pz I.)

07.30 styrkerne 4 blokke, snart Bataljon (se [del 1](#)), der trak sig tilbage mod nord, bevægede sig gennem vejen efterfulgt af tyske enheder, ledet af kampvogne.

Billedet blev taget få minutter før tankene stødte på hovedvejspærringen.

Blandt heltegerningerne udført i morges var handlingen fra en af panserværnskanonerne fra 5 Company. th

For at få det bedste og længste ildfelt blev det placeret på et gadehjørne, mod en hvid væg og uden dækning. Kanonen blev kommanderet af Kornet Frode Vesterby med en besætning på fire mand.

*Et klassisk foto fra den 9. april 1940
37mm anti-tank i Haderslev.*

Fra kilde 2.

07:50 kørte de tyske kampvogne op mod panserværnskanonen, som prompte skød mod de førende kampvogne.

De tyske kampvogne tog stilling side om side og beskød pistolen. Pistolen affyrede 3 gange og scorede 3

hits - 2 hits på tankene, og 1 i sporene på en af tankene.

Ilden fra kampvognene dræbte kornet Frode Vesterby og menig Hans Christian Hansen (skytte). Resten af besætningen - menige Bertel Lygum, Berthelsen, I. Bonde Christensen og Georg P. Hansen - blev alle såret.

Kort efter smadrede en tysk kampvogn pistolen.

2 autokanoner og 1 let maskingevær ved vejspærringen (fremstillet af dumpevogne) åbnede nu ild mod tyskerne.

*Efter slaget - 37mm panserværnskanon i Haderslev.
From Dansk Militærhistorie.*

(Følg venligst linket for at se billeder af landskabet i dag og af pistolen, som er udstillet på Det Kongelige Danske Arsenalmuseum i København.)

Klokken 08.00 blev ordren om ildvåben modtaget af enhederne i aktion, og mens garnisonschefen - oberst A. Hartz, (kommandør for 2. regiment) - forhandlede de praktiske vilkår med en tysk general (sandsynligvis chefen for tysk 170. division) - de tyske styrker ryddede vejen blok og satte kursen mod Kasernen.

Enhederne på Kasernen modstod kampvognene og panservognene med håndvåbenild (dog antitankkugler), hvilket kun standsede tyskerne for en kort stund. Klokken 08.15 nåede ordren om våbenhvile enhederne på Kasernen, og kampene i Haderslev var slut.

Ud over de ovenfor nævnte døde og sårede blev menige Oluf Arthur Hansen og Niels Møller Schmidt dræbt (den ene bemandede en af autokanonerne ved vejspærringen og den anden var på luftspejdertjeneste ved Kasernen; han blev dræbt af en vildfarene kugle fra en tank). Korporal Erik Krogh og menig R. Christensen (ved vejspærringen) blev såret.

Feltbatteriet

En 75 mm feltpistol M.1902, fra 1. batteri, 8. artilleribataljon, april 1940. Fra kilde 5.

1. Batteri af 3. Artilleribataljon var garnisoneret i Haderslev. Batteriet var motoriseret og bevæbnet med 4 x 75 mm feltkanoner. Batterikommandøren var kaptajn Kjartan Pedersen.

04:30 blev batteriet beordret i stilling syd for Haderslev.

Men på grund af infanteristyrkerne der allerede var der, var dette umuligt.

Som følge heraf fik batteriet ordre til at tage stilling nord for byen for at støtte de enheder, der trak sig tilbage fra Haderslev mod nord. Batteriet gik hurtigt i stilling, og kaptajn Petersen satte sin observationspost op syd for batteristillingerne, og begyndte beregningsdata til støtte for enhederne i Haderslev. Men på grund af kraftig tåge i området var observation umulig.

Kaptajn Petersen begyndte at rekognoscere stillinger, hvorfra kanonerne var i stand til at understøtte tilbagetrækningen. Mens han gjorde det, informerede hans forbindelsesofficer ved infanteribataljonen ham om våbenhvilen.

Da han således var forhindret i at udføre sin støtteopgave, beordrede han herefter batteriet til at trække sig nordpå, for at slutte sig til de danske styrker ved Vejle Å (hovedforsvarsstillingen planlagt af Jydske Division). 09:30 sluttede han sig til resten af 8. artilleribataljon (dvs. bataljonshovedkvarter og 3. batteri), beliggende i byen Højen (ca. 70 kilometer mod nord).

Efterskrift

Garnisonen i Sønderborg deltog ikke i kampene den 9. april 1940 .

Luftværnsbatterierne i Sønderjylland

To af de i Sønderjylland stationerede luftværnsbatterier engagerede angrebsfly. I Esbjerg fik en 75 mm luftværnskanon et slag i det ene fly og ved Løgumkloster fik en 20 mm autokanon et sandsynligt hit.

Det tredje batteri, i Rødekro, var ikke involveret i nogen slagsmål, men sendte to patruljer af mobile antiluftskyts ud for at dække deres tilbagetog mod nord.

For billeder af dansk luftværnsartilleri i 1940 henvises til følgende artikler (kun på dansk):

Luftværnsartilleriets indsats i neutralitetsforsvaret 1939-40

Dansk luftværnsartilleri 1940, Del 1

Dansk luftværnsartilleri 1940, Del 2

Kilder

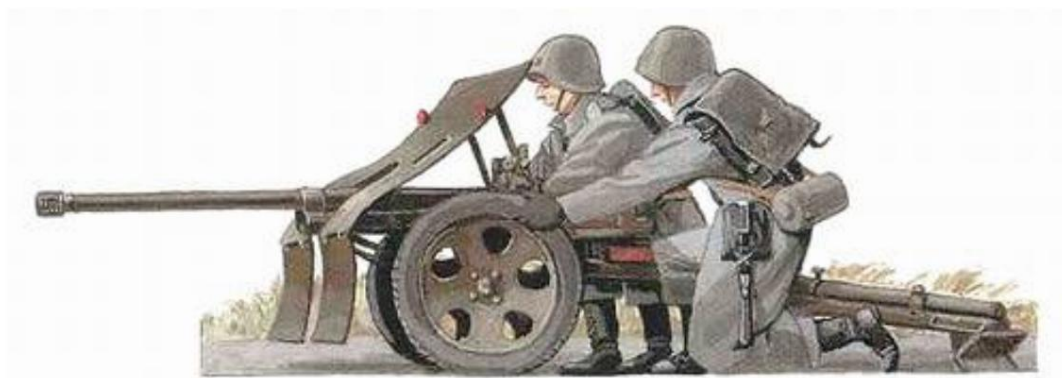
1. *Den danske Hær IV, 9. april 1940* by Helge Klint og J. Leisner, Sixtus Publications, Copenhagen 1978.
2. *Soldaterne den 9. april 1940* by Kay Søren Nielsen, The Royal Danish Arsenal Museum, Copenhagen 1990, ISBN 87-7233-847-4.

3. *9. April skildret i breve fra danske soldater* edited by Arne Stevns, Copenhagen 1940.

4. *Feltartilleriet i Aarhus 1881-1969* by P.E. Niemann, Zac Publication, Copenhagen 1981, ISBN 87-7348-047-9.

5. *Årets største begivenheder i billeder - det bedste fra "Den danske Kamp" 1940-1943* af Carl Næsh Henriksen, International Billedreportage A/S, Bogforlaget Dana, Fruens Bøge.

Per Finsted

Tekst til farveillustrationer af danske soldater

1 infanterist, med sort M.1910 frakke over den grå M.1915 uniform.

2 infanterist, i den grå M.1915 uniform.

3 En 37 mm anti-tank pistol. Besætningen er i den grå M.1915 uniform.